

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2010

Επιμέλεια:
Ομάδα Φιλολόγων της
Ώθησης

Παρασκευή, 21 Μαΐου 2010
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να γράψετε στο τετράδιό σας τους αριθμούς της **Στήλης Ι** και δίπλα σε κάθε αριθμό ένα από τα γράμματα της **Στήλης ΙΙ**, ώστε να προκύπτει η σωστή αντιστοίχιση. Στη **Στήλη Ι** περισεύουν τρία ονόματα.

Στήλη Ι	Στήλη ΙΙ
1. Χαρίλαος Τρικούπης	α. Διοίκηση Τραπεζούντας (1916-1918)
2. Μητροπολίτης Χρύσανθος	β. Χάρτης της Δημοκρατίας του Πόντου
3. Σεβαστός Κυμινήτης	γ. Αρχή της δεδηλωμένης
4. Γεώργιος Θεοτόκης	δ. Ίδρυση της Πολιτοφυλακής της Κρήτης
5. Αλέξανδρος Κουμουνδούρος	ε. Αιτήματα της "Νέας Γενιάς"
6. Ιωάννης Σφακιανάκης	
7. Κ. Κωνσταντινίδης	
8. Αλέξανδρος Ζαΐμης	

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

1γ, 2α, 5ε, 7β, 8δ. (περισεύουν: 3, 4 και 6)

ΘΕΜΑ Α2

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Εθνικόν Κομιτάτον
- β. Ομάδα των Ιαπώνων
- γ. Φροντιστήριο της Τραπεζούντας

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

- **Εθνικόν Κομιτάτον:** (σχολ. βιβλίο, σελ. 77) Πολιτικός σχηματισμός στην εθνοσυνέλευση του 1862-1864 υπό τον Επαμεινώνδα Δεληγιώργη που υποστήριξε την ανάπτυξη του κοινοβουλευτισμού και τον εκσυγχρονισμό της χώρας, οικονομική ανάπτυξη και μεταρρυθμίσεις στη διοίκηση και το στρατό, πολιτισμική εξάπλωση στην Οθωμανική αυτοκρατορία.
- **Ομάδα των Ιαπώνων:** (σχολ. βιβλίο, σελ. 86) Ομάδα έξι βουλευτών {Γούναρης, Πρωτοπαπαδάκης, Ρέπουλης, Βοζίκης, Αλεξανδρής, Παναγιωτόπουλος} που πρωτοπαρουσιάστηκε διαμορφωμένη το 1906 και αποτέλεσε το μοναδικό νέο πολιτικό στοιχείο έως το 1909. Ήταν πολιτικό μόρφωμα υπό τον Δημήτριο Γούναρη {και ονομάστηκαν έτσι γιατί η μαχητικότητά τους στη Βουλή θύμιζε τη μαχητικότητα που έδειξαν οι Ιάπωνες στον νικηφόρο κατά των Ρώσων ρωσοϊαπωνικό πόλεμο του 1904-5}. Επίκεντρο της κριτικής του ήταν η αδυναμία του πολιτικού συστήματος να προσαρμοστεί στις εξελίξεις της κοινωνίας. Η ομάδα δεν μπόρεσε να επιβιώσει και διαλύθηκε το 1908.
- **Φροντιστήριο της Τραπεζούντας:** (σχολ. βιβλίο, σελ. 248) Εκπαιδευτικό ίδρυμα του ποντιακού ελληνισμού, το οποίο ιδρύθηκε το 1682 από τον Τραπεζούντιο δάσκαλο του Γένους Σεβαστό Κυμινίτη. Το Φροντιστήριο της Τραπεζούντας λειτούργησε παρά τις αντιξοότητες ως το 1922. Έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πνευματική και ηθική ανάπλαση των Ελληνοποντίων και στην ανάπλαση της εθνικής τους συνείδησης.

ΘΕΜΑ Β1

Ποιοι συνασπίστηκαν γύρω από τον Βενιζέλο στην αντιπαράθεσή του με τον πρίγκιπα Γεώργιο (μονάδες 5) και ποια ήταν η αντίδρασή τους στην προκήρυξη των εκλογών στο τέλος του 1904; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Κάτω από τις συνθήκες απόλυσης του Βενιζέλου από το αξίωμα του υπουργού και τα αυταρχικά μέτρα του πρίγκιπα **Σχολ. βιβλίο, σελ.210** «Τα πολιτικά πράγματα ... προμήνυμα επανάστασης Θερίσου».

ΘΕΜΑ Β2

Ποιες συνταγματικές τροποποιήσεις ψήφισε η Ελληνική Βουλή το 1911 (μονάδες 8) και ποιους νόμους η κυβέρνηση Βενιζέλου στο ίδιο χρονικό διάστημα; (μονάδες 7)

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Σχολ. βιβλίο, σελ. 90-91 «Το πρώτο εξάμηνο 1911 ... κοινοβουλευτικές συζητήσεις κλπ.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από το παράθεμα που σας δίνεται, να αναφερθείτε στην αποζημίωση των Ελλήνων ανταλλάξιμων για τις περιουσίες που εγκατέλειψαν και στις διαδικασίες προσδιορισμού αυτής.

Μονάδες 25

Η αποζημίωση των ανταλλάξιμων

Τα περιουσιακά στοιχεία που εθεωρείτο ότι επιδέχονταν αποζημίωση ήταν: α) τα ακίνητα κάθε είδους, αστικά και αγροτικά, β) τα κινητά αγαθά που δεν πουλήθηκαν επί τόπου ούτε μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα και γ) οι καλλιεργημένοι αγροί μαζί με τα προϊόντα τους, συμπεριλαμβανομένων και των εσόδων τα οποία έχασε ο ανταλλάξιμος. Ένας σημαντικός αριθμός προσφύγων βρέθηκαν εκπρόθεσμοι, είτε γιατί ήλθαν στην Ελλάδα μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής (αιχμάλωτοι, πρόσφυγες από τη Ρωσία, Κωνσταντινουπολίτες) είτε γιατί δεν μπορούσαν να υποβάλουν δήλωση λόγω ασθένειας, φυλάκισης ή ανηλικιότητας (περίπτωση ορφανών). Η προκαταβολή θα δινόταν σε εκείνους που δεν είχαν μέχρι τότε αποκατασταθεί, με τη διευκρίνιση ότι η απλή υποτυπώδης στέγαση στους οικισμούς της ΕΑΠ (Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων) ή του ελληνικού κράτους δεν θα εθεωρείτο ως αποκατάσταση.

Προκειμένου να επιταχυνθεί η διαδικασία της αποζημίωσης, χωρίς να επιβαρυνθεί πολύ ο κρατικός προϋπολογισμός, αποφασίστηκε η έκδοση ομολογιών με την εγγύηση του ελληνικού δημοσίου. [...] Το 20% της προσωρινής αποζημίωσης δόθηκε σε μετρητά και το υπόλοιπο σε ομολογίες. Παρά την πρόσκαιρη ανακούφιση, η προσωρινή αυτή λύση δεν έκλεισε το ζήτημα. Οι προσφυγικές οργανώσεις αξίωναν την πλήρη αποζημίωση όπως εξάλλου προέβλεπε η σύμβαση της Λωζάνης, με αποτέλεσμα το θέμα να λάβει διαστάσεις και να γίνει αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης.

Για την οριστική εκτίμηση των εγκαταλειφθεισών περιουσιών συστάθηκαν 1.114 Πρωτοβάθμιες Επιτροπές Εκτίμησης, μία ή περισσότερες για καθεμία από τις 934 χριστιανικές κοινότητες της Τουρκίας. Τα ποικίλα προβλήματα που ανέκυψαν επέβαλαν αρχικά τη δημιουργία 52 Δευτεροβάθμιων Επιτροπών, 31 στην Αθήνα και 21 στην επαρχία, και στη συνέχεια, το Μάιο του 1927, 20 Δευτεροβάθμιων Επιτροπών (Εφετεία της Ανταλλαγής), 8 στην Αθήνα και 12 στην επαρχία.

Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000, 7^{ος} Τόμος: Ο Μεσοπόλεμος (1922-1940), Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003, σσ. 84-85.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

(Εισαγωγή, συνδυαστικά από Σχολ. Βιβλίο, σελ. 152 και 160) Στις 30 Ιανουαρίου 1923 υπογράφηκε η ελληνοτουρκική Σύμβαση ανταλλαγής πληθυσμών και με βάση το άρθρο 11 ιδρύθηκε η Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής με έδρα την Κωνσταντινούπολη και με αρμοδιότητα και την εκτίμηση της ακίνητης περιουσίας των ανταλλαξίμων. «Το έργο της εκτίμησης ... Γραφεία Ανταλλαγής Πληθυσμών».

Σχολ. Βιβλίο, σελ. 160 «Το έργο της εκτίμησης των περιουσιών ... την προκαταβολή αυτή». *Πιο συγκεκριμένα, όπως καταγράφεται και στο παράθεμα*, για να μην επιβαρυνθεί ο κρατικός προϋπολογισμός, το ελληνικό κράτος αποφάσισε την έκδοση ομολογιών με την εγγύηση του ελληνικού δημοσίου. Γι' αυτό το 20% της προσωρινής αποζημίωσης δόθηκε σε μετρητά και το υπόλοιπο σε ομολογίες. Βέβαια, οι πρόσφυγες παρέμεναν πικραμένοι, διότι επιζητούσαν την πλήρη αποζημίωση των περιουσιών τους, όπως οριζόταν με την ελληνοτουρκική σύμβαση.

Σχολ. Βιβλίο, σελ. 160 «Η προσωρινή εκτίμηση ... αποκατασταθεί». *Όπως αναλυτικά επισημαίνεται στο κείμενο της πηγής*, τα περιουσιακά στοιχεία που μπορούσαν να αποζημιωθούν ήταν: α) τα ακίνητα, αστικά και αγροτικά, β) τα κινητά αγαθά που δεν μπόρεσαν οι πρόσφυγες να μεταφέρουν στην Ελλάδα, γ) τα προϊόντα των καλλιεργημένων αγρών, καθώς και τα έσοδα που θα μπορούσε να είχε αποκομίσει ο ανταλλάξιμος πρόσφυγας. Βέβαια, όπως αναφέρεται και στο σχολικό βιβλίο, αποζημίωση πήραν μόνο όσοι δεν είχαν αποκατασταθεί, εφόσον το κράτος δε θεωρούσε αποκατάσταση την προσωρινή στέγαση στους οικισμούς της ΕΑΠ ή του κράτους. Επίσης, αποζημίωση δεν έλαβαν όσοι ήρθαν στην Ελλάδα μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής των δικαιολογητικών (αιχμάλωτοι, πρόσφυγες από τη Ρωσία και Κωνσταντινοπολίτες) και όσοι ήταν ασθενείς, φυλακισμένοι ή ανήλικοι.

(**συνδυαστικά Σχολ. Βιβλίο, σελ. 160 και αξιοποίηση πηγής**) Για την οριστική εκτίμηση των περιουσιών που εγκαταλείφθηκαν στην Τουρκία συστάθηκαν Πρωτοβάθμιες Επιτροπές Εκτίμησης (1.114, μία ή περισσότερες για καθεμία από τις 934 χριστιανικές κοινότητες στην Οθωμανική Αυτοκρατορία) και Δευτεροβάθμιες Επιτροπές για προβλήματα που ενδεχομένως θα ανέκυπταν. Επιβλήθηκε η δημιουργία 52 επιτροπών, 31 στην Αθήνα και 21 στην επαρχία, και στην συνέχεια, το Μάιο του 1927, 20 επιτροπές (Εφετεία Ανταλλαγής) εκ των οποίων 8 στην Αθήνα και 12 στην επαρχία.

(**Επίλογος**) **Σχολ. Βιβλίο, σελ. 161** «Με την πάροδο του χρόνου ... από την τουρκική πλευρά».

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από το παράθεμα που σας δίνεται, να αναφερθείτε στους σκοπούς (μονάδες 5), την οργάνωση (μονάδες 5) και το έργο (μονάδες 15) της Τράπεζας της Ελλάδος μέχρι τις αρχές του 1932.

Μονάδες 25

Κείμενο

Το καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος κατοχύρωνε την ανεξαρτησία της από την πολιτική εξουσία με διατάξεις που ήταν από τις πιο προωθημένες της εποχής.[...]

Η κύρια αποστολή που ανατέθηκε στη νέα τράπεζα ήταν να εγγυάται τη μετατρεψιμότητα του νομίσματος. Για να την εκπληρώσει η τράπεζα διέθετε το αποκλειστικό προνόμιο έκδοσης τραπεζογραμματίων και δικαιούνταν, σύμφωνα με το καταστατικό της, να ελέγχει τη νομισματική κυκλοφορία και την πίστη. Το καταστατικό προέβλεπε ότι το εκδοτικό προνόμιο μπορούσε να ανακληθεί ανά πάσα στιγμή, αν η τράπεζα αποτύγχανε να εξασφαλίσει τη σταθερότητα της αξίας των τραπεζογραμματίων της σε χρυσό. [...]

[...] Το καταστατικό όριζε το ελάχιστο του καλύμματος των κυκλοφορούντων τραπεζογραμματίων στο 40%. Το κάλυμμα περιλάμβανε χρυσό και ξένο συνάλλαγμα ελεύθερα μετατρέψιμο σε χρυσό. [...]

Η διοίκηση της τράπεζας ανετίθετο στο διοικητικό συμβούλιο. Αυτό αποτελείτο από τον διοικητή, τον υποδιοικητή και εννέα μέλη. Τουλάχιστον τρία από τα μέλη του εκπροσωπούσαν τον εμπορικό και βιομηχανικό κόσμο και άλλα τρία τον αγροτικό κόσμο της χώρας. [...]

Η κυβέρνηση διατηρούσε επίσης το δικαίωμα να διορίζει έναν επίτροπο στην τράπεζα. Πρώτοι διοικητής και υποδιοικητής διορίστηκαν οι Αλέξανδρος Διομήδης και Εμμανουήλ Τσουδερός αντιστοίχως, οι οποίοι κατείχαν ως τότε αυτές τις θέσεις στην Εθνική Τράπεζα. [...]

Το Πρωτόκολλο της Γενεύης ρητώς προόριζε τη νέα τράπεζα να λειτουργήσει ως τραπεζίτης της κυβέρνησης. Η κυβέρνηση ανέλαβε την υποχρέωση να συγκεντρώνει στην Τράπεζα της Ελλάδος όλες τις εισπράξεις και τις πληρωμές του κράτους και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

Χρ. Χατζηϊωσήφ (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα, Τόμος Β', Μέρος 1^ο: Ο Μεσοπόλεμος, 1922-1940*, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2002, σσ. 262-263.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Σχολ. Βιβλίο, σελ. 53 «Το 1927, με αφορμή ... κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής». Σε ό,τι αφορά στους σκοπούς της ίδρυσης της Τράπεζας της Ελλάδος, οι πληροφορίες του παραθέματος συμπληρώνουν τις παραπάνω ιστορικές γνώσεις, γιατί αναφέρουν ότι η νέα τράπεζα ανέλαβε το ρόλο του τραπεζίτη της κυβέρνησης,

στην οποία η κυβέρνηση θα συγκέντρωνε όλες τις εισπράξεις και πληρωμές του κράτους και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. Σύμφωνα με το καταστατικό της τράπεζας, αυτή ήταν ανεξάρτητη από την πολιτική εξουσία. Η κατοχύρωση της ανεξαρτησίας της γινόταν με διατάξεις πολύ προωθημένες για την εποχή.

Σχολ. Βιβλίο, σελ. 53 «Παρά τις αντιδράσεις ... ένα χρόνο αργότερα». Όπως συμπληρώνεται και στο ιστορικό παράθεμα, βασική αποστολή της Τράπεζας της Ελλάδος ήταν η εγγύηση της μετατρεψιμότητας του νομίσματος, ενώ για την επίτευξη αυτού του στόχου η Τράπεζα απέκτησε το προνόμιο έκδοσης τραπεζογραμμάτων σε αποκλειστικότητα και το δικαίωμα να ελέγχει την κυκλοφορία του νομίσματος και την πιστοληπτική ικνότητα. Επιπλέον, σύμφωνα με το καταστατικό της, το εκδοτικό της προνόμιο μπορούσε ανά πάσα στιγμή να ανακληθεί, εφόσον αποτύγχανε στην εξασφάλιση σταθερότητας της αξίας του νομίσματος σε χρυσό. Επίσης, το ελάχιστο της κάλυψης των νομισμάτων που κυκλοφορούσαν οριζόταν σε 40%. Το κάλυμμα αυτό αποτελούνταν από χρυσό και συνάλλαγμα, το οποίο μπορούσε να μετατραπεί σε χρυσό.

Σε ό,τι αφορά στην οργάνωση της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως αναφέρεται και στο παράθεμα, τη διοίκησή της ανέλαβε ένα διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από τον διοικητή, τον υποδιοικητή και εννέα μέλη, από τα οποία το λιγότερο τρία προέρχονταν από τον εμπορικό και βιομηχανικό κλάδο και άλλα τρία από τον αγροτικό. Η κυβέρνηση είχε το δικαίωμα να διορίζει έναν επίτροπο στην Τράπεζα. Πρώτος διοικητής ορίστηκε ο Αλέξανδρος Διομήδης και υποδιοικητής ο Εμμανουήλ Τσουδερός, οι οποίοι προέρχονταν από την Εθνική Τράπεζα, όπου κατείχαν τις αντίστοιχες θέσεις.

Σε ό,τι αφορά στο έργο της Τράπεζας της Ελλάδος, Σχολ. Βιβλίο, σελ. 53 «Πολύ γρήγορα πέτυχε ... Νέα Υόρκη το 1929».

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Αξιολόγηση Ομάδας Πρώτης: Τα θέματα κρίνονται προσिता στον καλά προετοιμασμένο μαθητή. Ήταν σαφώς διατυπωμένα, χωρίς δυσκολίες κατανόησης.

Αξιολόγηση Ομάδας Δεύτερης: Το Θέμα Δ1 απαιτεί καλή κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου, πιο συγκεκριμένα της οικονομικής ορολογίας, και την αξιοποίηση της κριτικής ικανότητας των μαθητών. Γενικότερα, παρατηρείται μεγαλύτερη έκταση των παραθεμάτων που έχουν επιλεγεί.

Συνολική αξιολόγηση: Τα θέματα είναι προσिता για το διαβασμένο μαθητή και χρειάζεται προσεκτική αντιμετώπιση και συστηματική εξάσκηση στον συνδυασμό των πληροφοριών του σχολικού βιβλίου με το κείμενο της πηγής στην απάντηση των παραθεμάτων.